

Афанасьєва Е. Е.,
*студентка освітнього рівня «магістр»,
освітньо-професійна програма
«Міжнародні економічні відносини»,
Інститут міжнародних відносин
КНУ імені Тараса Шевченка*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ВПЛИВУ ЕКОЛОГІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

В процесі екологізації міжнародного економічного розвитку та його імперативної соціалізації, трансформація концепції конкурентоспроможності відбувається шляхом виокремлення економічної, екологічної та соціальної конкурентоспроможності в межах концепції «сталого конкурентоспроможності» як способу інтерпретації ключового очікуваного результату досягнення сталого розвитку [1-4]. Незважаючи на прогрес досягнення Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ), які були встановлені Декларацією тисячоліття Організації Об'єднаних Націй (ООН) в 2000 році і були переглянуті в кінці 2015 року, між країнами як і раніше існує велика нерівність і зростає число конфліктів, пов'язаних з використанням природних ресурсів. Для того щоб просуватися вперед в межах сталого розвитку, уряд і міжнародні організації погодили амбітний порядок денний на період з 2015 року. Грунтуючись на основних компонентах ЦРТ, Цілі сталого розвитку (ЦСР) були спрямовані на «поліпшення життя людей і захист планети для майбутніх поколінь». Включаючи елементи економічного розвитку, соціальної інтеграції та сталого природокористування, ЦСР були визначені відповідно до підходу сталого розвитку з метою досягнення позитивного результату потрійної сили. Головна мета полягає в тому, щоб вирішити цілий ряд проблем [5-7], які зачіпають розвинені і країни, що розвиваються [8-9]. З цієї причини при визначенні цілей і визначенні керівних принципів для політичних рамок була прийнята Глобальна перспектива.

Коли 25 вересня 2015 р. всі 193 країн-членів ООН одностайно схвалили *Порядок денний для цілей сталого розвитку*, який містив 17

ЦСР [10-12], сталий розвиток став ключовим принципом глобальної співпраці на мегарівні міжнародної політики (МП) і національного розвитку на макрорівні МП. Підхід до сталого розвитку, прийнятий в ЦСР, заснований на ідеї про те, що економічне процвітання, охорона навколишнього середовища і соціальне благополуччя є взаємопов'язаними елементами, які не можуть розглядатися окремо. В результаті ЦСР були конкретно сформульовані на основі чотирьох елементів [12]: а) благополуччя людини нерозривно пов'язане із станом екосистеми природи; б) глобальні екологічні проблеми не тільки впливають на розвиток найбідніших верств населення, а й створюють загрозу довгостроковому процвітання та розвитку; 3) усунення нерівності в розподілі переваг від розвитку має вирішальне значення для глобального сталого розвитку; 4) стале управління ресурсами, а також збереження та охорона природного капіталу є основоположними аспектами довгострокового розвитку.

Вплив екологічної політики на конкурентоспроможність створюється на рівні фірми, а вплив на рівні компанії привертає багато уваги та впливає на перегляд політики. Однак релевантні й інші рівні аналізу: так, розширення розуміння впливу рівня фірми на галузевий та національний рівні необхідно для отримання повної картини впливу екологічної політики на конкурентоспроможність. На галузевому рівні конкурентоспроможність фірм, які працюють у певній галузі, розглядається з сукупної точки зору. Оскільки фірми однієї галузі можуть відрізнятися одна від одної за своїми матеріалами, стратегіями, технологіями, ресурсами тощо, вплив на конкурентоспроможність екологічної політики може відрізнятися між різними фірмами в секторі. Якщо відмінності між фірмами значні, різні механізми на рівні фірми, представлені вище, можуть створити для деяких фірм позитивний чистий вплив на конкурентоспроможність, тоді як для деяких інших цей чистий вплив може бути негативним. Таким чином, від екологічної політики в секторі можуть бути як переможці, так і переможені. Якщо переможці та переможені не рівні один одному, зміниться сукупна галузева конкурентоспроможність. Це може мати наслідки для масштабів

діяльності сектора, а отже, і для конкурентоспроможності на рівні національної економіки.

Крок від конкурентоспроможності на рівні фірми або сектора до національної конкурентоспроможності є більш складним. Для того, щоб бути конкурентоспроможною, тобто здатною підвищити свій економічний рівень життя, країні потрібні економічно успішні фірми. Необхідною, але недостатньою умовою цього є відповідні макроекономічні умови (макроекономічний, політичний, правовий та соціальний контекст та обсяг природних ресурсів та географічне положення), а також мікроекономічні умови (якість мікроекономічного середовища бізнесу та переваги надані кластерами суміжних та допоміжних галузей). Ці умови дають можливість для успіху в бізнесі. Як ця можливість перетворюється на конкурентоспроможність, залежить від складності та можливостей компаній (рис. 1).

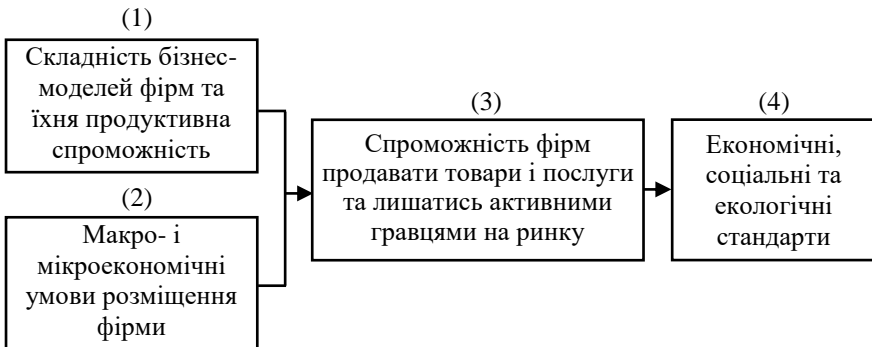

Рис. 1. Підвищення національної конкурентоспроможності в контексті сталості

Джерело: укладено автором.

Іншими словами, саме поєднання характеристик локації та фірмової діяльності визначає конкурентоспроможність на рівні фірми та галузі. Вони також визначають національну конкурентоспроможність, оскільки це стосується сукупного загального економічного успіху секторів економіки. Так само, як можуть бути фірми у вигрaші та програші від зміни екологічної політики в секторі, в національній економіці можуть бути вигрaшні та програшні сектори. Однак розширення та скорочення окремих секторів не можна вважати компенсуючими один одного;

загальні ефекти рівноваги, які виникають через взаємодію між секторами (замінниками та доповненнями) також повинна враховуватись в аналізі.

Що може заплутати дискусії щодо національної конкурентоспроможності – те, що визначення та дослідження можна будувати навколо різних частин рисунка 1. Деякі акцентують увагу на досягнутому економічному рівні життя (вікно 4), а інші - на наявність фірм та секторів з успішною економічними або торговельними результатами (вікно 3) та інші, які звертають увагу на привабливість локального контексту, що надається національною економікою (вікно 2). Незважаючи на те, що всі вони взаємопов'язані, з рисунка 1 легко зрозуміти, що, зокрема, локальна привабливість (вікно 2) прямо не кореспондується з іншими підходами до національної конкурентоспроможності.

Дійсно, значні зміни в економіці породжують різні підходи до національної конкурентоспроможності. Більш раннє сприйняття національної конкурентоспроможності пов'язане з ринковими показниками у міжнародній торгівлі. З активізацією руху капіталу конкуренція як механізм залучення інвестицій набула помітного значення в новітніх концепціях конкурентоспроможності. Оскільки технологічний розвиток та важливість інформації як фактору виробництва дедалі стає більш вагомим фактором конкурентоспроможності, конкуренція за інтелектуальний капітал може стати ключовим питанням для подальшого прогресу в досягненні ЦСР. При цьому на практиці може бути важко узгодити результати між фірмовим, галузевим і національним рівнями. Причини цього можуть включати в себе різні значення, що надаються терміну «конкурентоспроможність» на різних рівнях аналізу, а також контраст між неоднорідними ситуаціями на рівні фірми та припущеннями і узагальненнями в галузевих чи національних моделях.

Література:

1. Reznikova N., Ivaschenko O. Global problems as a subject of interdisciplinary studies in the focus of international economic security and sustainable development. *Економіка та держава*. 2020. Вип. 7. С. 24-31.
2. Reznikova N. Ecological imperatives for extension of globalization processes: problem of economic security. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 21. С. 23-26.

3. Osaulenko O., Yatsenko O., Reznikova N., Rusak D. The Productive Capacity of Countries Through the Prism of Sustainable Development Goals: challenges to international economic security and to competitiveness. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol 2 (33). P. 492-499.

4. Рубцова М.Ю., Резнікова Н.В. Порівняльна та конкурентна переваги в міжнародному бізнесі: теоретико-методологічні підходи до пошуку їхнього синтезу. *Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки»*. 2016. № 8. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3516/3188.

5. Резнікова Н.В. Глобальні і регіональні екологічні проблеми. Київ: Вістка. 2016. 324 с.

6. Резнікова Н.В. Глобальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин. Київ: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2017. 540 с.

7. Резнікова Н. В. Глобальні проблеми у фокусі нормативної сили ЄС: виклики для координації понять та оцінки існуючих і потенційних загроз. *Журнал європейського і порівняльного права*. 2020. Вип. 12 / 1-2. С. 35-40.

8. Резнікова Н.В. Глобалізація залежності в термінах конвергенції: виклики міжкраїнової взаємодії. *Вісник Донецького національного університету. Серія В: Економіка і право*. 2014. № 1. С.164-168.

9. Резнікова Н.В. Економічна експансія в умовах становлення нового каркасу міжкраїнової взаємодії. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2012. Вип. 111(2). С. 90-100.

10. Іващенко О. А. Системна екологічна криза як предмет між-дисциплінарних досліджень. *Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки»*. 2018. Т. 2. №15. С. 28-36.

11. Іващенко О. А. Політекономія сталого розвитку: інституційні важелі забезпечення трансформаційного управління. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2020. С.235-238.

12. Іващенко О.А. Концепція сталості у фокусі цілей сталого розвитку. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2019. С. 289-291.